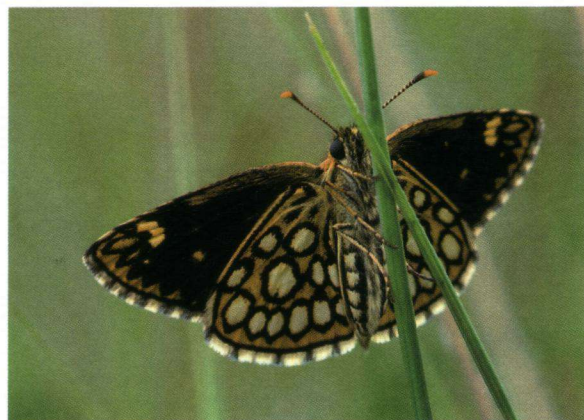

Tien voor 12! gestart

Tekst: In het vorige nummer van vlinders kon u al lezen over de campagne Tien voor 12! De Vlinderstichting wil de komende tien jaar zorgen dat twaalf ernstig bedreigde vlinders weer goede overlevingskansen krijgen. De soorten, die stuk voor stuk in minder dan tien gebieden voorkomen, moeten duurzaam kunnen voortbestaan. Tijdens de Vroege Vogels-uitzending van 14 november werd, om 12 voor 10 precies (ze zenden niet uit om 10 voor 12), de noodklok geluid voor de vlinders en daarmee ging de campagne officieel van start.

Kars Veling

Het spiegeldikkopje is een van de twaalf speerpuntvlinders van de campagne Tien voor 12!

Spiegeldikkopje

Het spiegeldikkopje is een van de speerpuntsoorten in de campagne 'Tien voor 12'. Het is de afgelopen jaren sterk in aantal achteruit gegaan. De soort komt alleen nog voor in de Peelregio, in Noord-Brabant en Limburg. Door snel actie te ondernemen kan de soort zich weer uitbreiden en ook nieuwe leefgebieden gaan bevolken.

Laatste bolwerk

De Peelregio vormt het laatste bolwerk voor het spiegeldikkopje in Nederland. In 2010 is door De Vlinderstichting, naar aanleiding van alarmerende berichten over een snelle achteruitgang van de populaties van het spiegeldikkopje, voor Limburg de balans opgemaakt. De achteruitgang kan worden bevestigd: in drie van de vier grotere populaties is een afname van ca. 90% in de aantallen geconstateerd. Uit De Zoom is de soort verdwenen, in de Groote Peel is het voorkomen tot enkele locaties beperkt en in de Mariapeel komt het spiegeldikkopje verspreid in lage aantallen voor. Alleen in het Weerterbos is de populatie stabiel. In andere Limburgse terreinen is deze vlinder verdwenen.

Wat kunnen we eraan doen?

Grootste knelpunt lijkt de verdroging te zijn. De aanhoudende grote neerslagtekorten in het voorjaar lijken de achteruitgang te hebben versterkt. Uitbreiding van begrazing en het dichtgroeien van leefgebied met bos of struweel vormen andere knelpunten. Er zijn drie belangrijke oplossingsrichtingen om te komen tot herstel voor het spiegeldikkopje: vernatting met toepassing van natuurlijker peilbeheer met een hoog winterpeil en lager zomerpeil, geen of alleen incidentele begrazing in hennegras- en pijpestroo-teruigten, open plekken maken in het bos en bestrijding van bosopslag en struweeluitbreiding.

Mogelijkheden voor herstel

Er zijn nog steeds goede mogelijkheden voor herstel voor deze nu ernstig bedreigde soort. Dit wordt geïllustreerd door de stabiele populatie in het Weerterbos, waar succesvol aan vernatting en meer openheid in het bos is gewerkt. Omdat het spiegeldikkopje afstanden van ca. 5 km goed kan overbruggen, kan verloren terrein bij herstel opnieuw gekoloniseerd worden vanuit de resterende populatiekernen in de Peel.

Veel van de speerpuntsoorten uit de campagne komen voor in terreinen die worden beheerd door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de 12 Landschappen en we zijn uiteraard bij deze organisaties langs geweest om steun te krijgen. Ook Landschapsbeheer Nederland is geïnformeerd omdat er voor veel vlinders ook door vrijwilligers en vrijwilligersgroepen veel te bereiken is. Iedereen was positief over de campagne en men wilde graag meewerken.

Wel was al snel duidelijk dat de plannen van het kabinet Rutte wat betreft natuur rampzalig zullen zijn, ook of juist voor deze kwetsbare vlinders. Er zal flink gesnoeid worden de beheergelden en voor veel van deze bedreigde en kritische soorten is beheer essentieel. De grote vuurvlinder zal niet overleven als zijn vliegterreinen niet meer op het juiste tijdstip kunnen worden gemaaid en dat kan betekenen dat deze soort binnen een paar jaar uit die gebieden zal verdwijnen. Dat druist regelrecht in tegen het hoofddoel van de campagne Tien voor 12!

Dat is de reden dat De Vlinderstichting in actie is gekomen tegen deze buitenproportionele bezuinigingen. Samen met veel andere natuurorganisaties hebben we de coalitie Hart voor Natuur gevormd om te voorkomen dat in een paar jaar wordt vernietigd wat de afgelopen tientallen jaren was bereikt. We hopen dat, mede door massale steun vanuit de bevolking, er ook de komende jaren gezorgd kan worden voor een goed beheer van terreinen zodat de speerpuntsoorten daar kunnen overleven en wellicht van daaruit ook weer nieuwe leefgebieden kunnen gaan bevolken. Lees meer over Hart voor Natuur op blz. 19 of bezoek de website www.hartvoornatuur.nu.

Kleine heivlinder

Alleen op het Kootwijkerzand op de Veluwe komt de kleine heivlinder nog voor. In totaal zijn jaarlijks in dit stuifzandgebied nog maar een paar honderd vlinders aanwezig. In 2010 zijn maximaal 45 vlinders op een dag gezien.

Een echte extremist

De kleine heivlinder is een specialist die in extreme omstandigheden leeft. Het kale stuifzand koelt, ook in de zomer, 's nachts soms af tot onder het vriespunt, terwijl de temperatuur midden op een zomerdag vlak boven het kale zand zeker 50 graden bedraagt. De vlinder kan er tegen, sterker nog, de vlinder is aan deze extreme omstandigheden gebonden. Tien jaar geleden waren er nog zes vliegplaatsen van de kleine heivlinder, alle in de provincie Gelderland. Vooral de laatste vijf jaar is de soort sterk achteruit gegaan en inmiddels is slechts één populatie over.

Ideaal leefgebied

De kleine heivlinder vindt op het Kootwijkerzand nog ideaal leefgebied: veel open zand, kleine polletjes buntgras, hier en daar een pol heide en een solitaire boom, dat is wat hij nodig heeft. Een van de oorzaken van het verdwijnen is de vermindering van de oppervlakte zandverstuivingen. De resterende stuifzanden worden steeds minder geschikt door vergrassing en de opkomst van het mos grijs kronkelsteeltje. Deze leggen het zand vast en vormen uitgebreide tapijten over het stuifzand.

Stuifzand terug

Gelukkig worden er door veel beheerders maatregelen genomen om het stuifzand weer terug te krijgen. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, maar ook gemeente Ede en het Nationale Park Hoge Veluwe zijn druk bezig met stuifzandherstel. Dat doen ze niet alleen voor de kleine heivlinder, maar ook voor andere stuifzandliefhebbers, zoals de blauwvleugelsprinkhaan, graafwespen, spinnendoders en de inmiddels uit ons land verdwenen duinpieper. Dat lot mag de kleine heivlinder niet treffen. De soort is een van de twaalf soorten waarvoor De Vlinderstichting de campagne Tien voor12! is begonnen. Binnen tien jaar moet deze vlinder weer genoeg vliegplaatsen hebben, zodat hij tegen een stootje kan en niet door een toevalligheid of beheerfoutje uit Nederland verdwijnt. Dat kan! De nu herstelde stuifzanden ontwikkelen zich in de komende jaren tot goed leefgebied en als er gezorgd wordt dat de vlinders vanuit het Kootwijkerzand deze nieuwe terreinen weer kunnen bereiken ziet de toekomst er voor de kleine heivlinder veel rooskleuriger uit.

Kars Velling

Albert Vliegenhart

Leefgebied van de kleine heivlinder (inzet). Help mee om deze en andere vlinders te beschermen. Bezoek Tienvoor12.nu.